

MEDEDELINGENBLAD
van de
NEDERLANDSE WERKGEMEENSCHAP
voor
INDIVIDUAL PSYCHOLOGIE

21e jaargang nr. 2

januari 1972

Redactie: G.H. v. Asperen - Ede

Redactieadres: Mevr. L.M.C. Richard-Stuurman
Pippelingstraat 60, Den Haag, Telefoon 070 - 68 34 22

DE INDIVIDUALPSYCHOLOGISCHE NEWSLETTER IS TWINTIG JAAR!

door: Dr. J. Meiers, historicus van de American Society of Adlerian Psychology.

Van de 'INDIVIDUAL PSYCHOLOGY NEWS LETTER', IPNL, verschijnt nu de twintigste jaargang, het eerste nummer kwam uit in januari 1951.

Dit feit is, volgens mij, zo belangrijk dat het onvergeeflijk zou zijn het niet onder de aandacht van alle leden van de individualpsychologische verenigingen te brengen en ook van de 'buitenwereld', die steeds meer belangstelling toont voor pedagogie en psychologie, vooral individualpsychologie.

Het mensdom beweegt zich nu zoveel sneller dan vijftig en zelfs twintig jaar geleden - dikwijls schijnbaar naar een afgrond - maar altijd binnen de stroom van die sociale evolutie waar Alfred Adler zich het eerst een duidelijk denkbeeld van heeft gevormd, waarop hij sterk de nadruk heeft gelegd.

Daarom moeten we niet wachten tot een honderd-, vijftig- of vijftwintig-jarig bestaan. De twintigjarige IPNL zal hogelijk gewaardeerd worden door zijn groeiend aantal lezers in een steeds groter aantal landen, die er de noodzaak van inzien om zowel internationaal op de hoogte te blijven als een band met elkaar te hebben.

Dit bijzonder nuttig communicatiemiddel werd opgericht door Paul Rom -geheel alleen! - omdat hij vertrouwen had in Adler's ideeën en het nodig oordeelde anderen aan te moedigen.

Vóór ik dit schreef ontdekte ik dat, in de bibliotheek van het Brits Museum, de IPNL het enige geschrift is onder 'Individualpsychologie' behoudens natuurlijk de boeken van Adler en vele anderen.

Behalve een levende schakel tussen alle 'Adlerianen' is de IPNL ook een waardevolle bron voor de geschiedenis (die nog geschreven moet worden!) van de internationale

individualpsychologische beweging na de tweede wereldoorlog. Mede daardoor wordt het 'gemeenschapsgevoel', vooral bij de jongere generatie sterk bevorderd.

Londen, juli 1971

Dr. Joseph Meiers.

vert. Hermine Gans.

DIEPTEPSYCHOLOGIE?

door Paul Rom (Dresden - Parijs - Londen).

De term 'dieptepsychologie', een verbinding van een germaans met een grieks woord, is niet fraai.

Freud maakte er aanspraak op als een synoniem voor zijn 'psycho-analyse' die hij definiëerde als: "een medische behandeling voor nerveuze zieken".
(Zur Geschichte 1914, Einführung 1917).

In 1926 schreef Adler: "De individualpsychologie is een groeiende wetenschap die op volstrekt nieuwe grondslagen berust. Het is geen dochter-wetenschap; zij heeft zich onttrokken aan de huidige, holle theorieën der 'dieptepsychologie' zodat zij op geen enkel punt haar onafhankelijke plaats kan prijsgeven",
(Vorrede 2. Aufl. Studie über Minderwertigkeit von Organen.)

Sinds de tweede wereldoorlog is 'dieptepsychologie' in Middeneuropa een verzamelnaam geworden voor de hedendaagse theorieën die zich na de abstracte schoolpsychologie ontwikkeld hebben.

Ook veel Adlerianen huldigden stilzwijgend de opvatting dat de individualpsychologie een dieptepsychologie zou zijn. Op mijn afwijzing van deze, verwarring stichtende indeling, antwoordde één van hen: "Zijn wij dan soms breedtepsychologen?"
In de letterlijke betekenis, beslist.

Lydia Sicher drukte het verschil tussen dieptepsychologie alias psycho-analyse en onze leer uit met de woorden: verticaal en horizontaal.

Tegenover het (verticaal) in het duister van het individueel of collectief onbewuste tasten van de dieptepsychologie, stellen wij individualpsychologen het (horizontaal) onderzoeken van de concrete tussenmenselijke betrekkingen, die in verschillende mate en oneindig veel vormen, naar de gemeenschap toegewend of ervan afgewend kunnen zijn.

In zijn boek "Einführung in die Tiefenpsychologie für Pädagogen und Sozialpädagogen" (Stuttgart: Klett 1968) doet Walter J. Schraml zelfs alsof de begeerde 'eenheidspsychologie' met de dieptepsychologie een feit geworden zou zijn.

Over "De vijf aspecten van de dieptepsychologie" (bl.14) zegt hij: "alle dieptepsychologieën hebben het 'plaatselijk aspect' gemeen". Dit slaat nauwelijks op de individualpsychologie want iemand 'ontmaskeren' zoals wij dat doen, door hem met de realiteit van het leven te confronteren, is niet 'het schetsen van een ruimtelijk beeld van de psyche om iemand voor ogen te stellen'.

Verder noemt hij het 'dynamisch aspect', Als hij, met afwijzing van McDougall en Lorenz, 'het buitengewoon veelsoortig menselijk verhouden door de lotgevallen van (enkele) driften" als gemeenschappelijk kenmerk van de hedendaagse scholen voorstelt, slaat dit wederom niet op de individualpsychologie.

Deze heeft n.l. ontdekt dat de wijze waarop en de mate van het succes waarmée de sociaal ingebedde mens zijn existentiële moeilijkheden overwint, afhankelijk zijn van zijn moed, d.w.z. van zijn creativiteit en zijn gemeenschapsgevoel. Het 'sociaal-culturele aspect' tekende Alfred Adler's individualpsychologie van de aanvang af.

Dit houdt voor ons natuurlijk ook in dat wij de opgroeiende leden van de gemeenschap de culturele waarden bijbrengen. Wij streven er echter niet naar om kinderen en mensen met maatschappelijke problemen slechts tot aanpassing aan de bestaande toestand te bewegen, maar hen tot medewerking bij het veranderen van de wereld, waarvan zij vervreemdden, aan te sporen.

Dit is voor de psycho-analyse (die voor de auteur in wezen nog de dieptepsichologie is) iets geheel nieuws.

Als laatste algemeen aspect noemt Schraml het 'konflikt-psychologische'.

Ook 'hierbij staan wij geheel buiten het dieptepsichologisch konflikt tussen lustprincipe en werkelijkheidsprincipe, tussen het ego en de maatschappij.

Voor ons geldt steeds het sociale probleem hoe wij, op natuurlijke wijze onlosmakelijk verbonden met de gemeenschap, ons het nuttigst kunnen maken.

Het doel van de opvoeding en de heropvoeding (therapie) is, medemensen te bevrijden van het individuele machtsstreven en de solidariteit met de mensheid te vergroten. Dit werd tot dusver door geen andere psychologie nagestreefd maar bij filosofen als Martin Buber en Karl Jaspers kunnen wij hierover heel wat moois en waars lezen.

De in het begin geciteerde woorden van Adler schijnen in de laatste vijftig jaar nog aan waarheid gewonnen te hebben.

Eclecticisme is niet de weg naar een eenheidspsychologie die een persoonlijkheidspsychologie zou moeten zijn als ze de gehele mens wil begrijpen.

vert. Hermine Gans.

EEN MOGELIJKHEID OM BETER TE LEREN HELPEN.

Verslag van de voordracht van mevr. drs. H.M. van Praag-van Asperen, stafdocente a/d Soc. Academie te Amsterdam, gehouden op 25 september 1971 te Amsterdam.

Om te beginnen vertelt mevr. v. Pr. dat zij werkzaam is bij de Sociale Academie, Kарт-
huizerplantsoen in Amsterdam. Er zijn daar vier specialisatie-richtingen t.w. maatschappelijk-, cultureel-, personeels- en orthopedagogisch-inrichtingswerk, welke laatste richting nog vrij nieuw, voortgekomen uit het maatsch. werk, uitgegroeid is tot een zelfstandige specialisatie. Mevr. v. Pr. werkt in deze laatste afdeling, welke opleidt voor diverse functies in internaatsverband, zoals groepsleid(st)er in diverse inrichtingen, staffuncties in inrichtingen b.v. begeleid(st)er van groepleid(st)ers.

Het aandeel in de werkzaamheden van mevr. v. Pr. bestaat uit *supervisie* aan een aan-

tal 3e jaars-studenten, inhoudende individuele gesprekken (1 1/2 uur. per 14 dagen) ter begeleiding van de stages.

Daarnaast organiseert zij samen met een collega de z.g. "trainings-blokken", waarvoor vier maal per jaar een groep stagiaires bijeenkomt.

Deze training is "social competence" heeft te maken met *het leren hanteren van technieken en het verder komen met jezelf, in relatie tot de ander.*

Spr. legt vervolgens een deel van de bij deze training gebruikte theorie uit.

Als uitgangsbasis wordt genomen dat een ieder, die met mensen werkt - en speciaal in de sfeer van het welzijn - een algemene grondslag zal moeten leren, een soort generieke basis waarmee studenten in staat zijn te werken op div. specialisatie-gebieden, 't zij met kinderen of met welke groep volwassenen dan ook.

De ontwikkeling van theorieën op het gebied van het helpen van mensen is van groot belang, zowel voor de professionals als voor hen die vrijwilligerswerk verrichten.

De motivering om deze theorie verder uit te bouwen is gesteld in het feit dat men met haar hulp in staat zal zijn *beter te kunnen helpen*. In dit verband attendeert spreekster op de voordracht van prof. Goldstein (20 maart 1971) waar o.a. de vraag gesteld werd: "hoe leken getraind kunnen worden".

Als namen van onderzoekers op het gebied van de hulpverlening zijn te noemen *Rogers*, die vooral DE EMPATHIE of invoelend vermogen naar voren heeft gebracht en *Carkhuff*, die zich de vraag stelde: "waarom het hulpcontact zo weinig, geen of zelfs negatief resultaat boekt" (geconstateerd bij onderzoek).

Carkhuff en ook anderen stelden zich de vraag: "wat het essentiële is in de hulpverlenende relatie" m.a.w. wat zijn de bestanddelen van gesprek of handeling bij een gemotiveerde hulpverlening, wat zegt de therapeut *eigenlijk* en *wat zit er achter zijn woorden verborgen*, wie is hij dat hij dit zegt enz.

Genoemde onderzoekers hebben als eerste bestanddeel EMPATHIE gekozen en dit aan een onderzoek onderworpen.

Empathie of "invoelen" betekent zich zodanig in een ander verplaatsen, dat gevoeld wordt wat de ander voelt. Misschien zou "empathies begrijpen" een juistere term zijn, omdat men in de hulpverleningssituatie er bovendien iets mee wil gaan doen, meent spr.

Bij het onderzoek van het empathies reageren hebben deze psychologen verschillende niveaus onderscheiden, waarvan mevr. v. Pr. een drietal wil bespreken.

1. Het MINIMUM NIVEAU, waarop iemand geholpen wordt met hetgeen gezegd wordt.
Een voorbeeld: Stel voor een moeder, die met haar probleem over haar moeilijke en lastige zoon bij de therapeut komt. Het verhaal dat zij doet luidt (zeer beknopt) ongeveer als volgt: "Hij is zo lastig de laatste tijd, wat *ik* wil, wil *hij* niet en hij ziet er uit! ! Ik lig er gewoon van wakker, ik doe geen oog dicht",
Een reactie op het MINIMUM NIVEAU zou b.v. kunnen zijn: "U vindt uw zoon dus erg lastig en u ligt er 's nachts van wakker". De therapeut geeft met eigen woorden weer wat de vrouw in haar verhaal heeft gezegd, daarmee de cliënt de kans gevend verder te gaan. De reactie van de therapeut is a.h.w. inwisselbaar of, zoals de Engelse term luidt "interchangeable",
2. MINDER DAN MINIMAAL zou de reactie b.v. zijn met als voorbeeld het gezegde: "u heeft dus last van slapeloosheid" omdat hiermee *slechts op een deel* van wat gezegd is gereageerd werd en het andere deel, n.l. dat de zoon zo lastig is buiten de reactie gelaten werd. De uitspraak van de cliënt wordt hiermee verarmd, waardoor

tegelijktijd iets in het contact wordt afgeknapt. De moeder kan misschien denken: "over m'n zoon moet ik zeker niet praten" of "misschien verwijst hij of zij me naar de dokter voor iets tegen de slapeloosheid".

3. EEN HOGER NIVEAU VAN HULPVERLENING, dus meer dan alleen "spiegelen" komt naar voren bij de reactie: "u ligt dus 's nachts te piekeren over wat u er nu eens aan kunt doen, of over wat uw eigen aandeel erbij is?"

Bij deze reactie wordt getracht iets weer te geven wat achter de woorden verborgen zou kunnen liggen en gaat deze bijna in de richting van de interpretatie; het is a.h.w. een bewust maken van de net onder de oppervlakte liggende gevoelens.

Naast empathie bestaan nog andere dimensies, waarvan mevr. v. Praag enkele afzonderlijk wil voorleggen. Deze worden ook in de training gebruikt.

Zij noemt dan: *facilitative authenticity* en *concreetheid*.
genuineness

(bedoeld is: facilitative als bijvoeglijk naamwoord bij authenticity en genuineness).

De laatste dimensie n.l. de CONCREETHEID is vrij vlug te verklaren met het volgende voorbeeld:

Een jongen en een leraar hebben moeilijkheden. De jongen richt zich tot een andere leraar om erover te praten. Deze reageert met het abstracte antwoord: "je hebt dus een autoriteitsprobleem", Hiermee wordt de jongen niet geholpen.

Concreet reageren wil zeggen, dat ingegaan wordt op hetgeen de jongen zegt, zoals b.v. "wat zeggen jullie in zo'n situatie tegen elkaar?"

Facilitative is een moeilijker weer te geven begrip. Spreekster heeft de term HELPEND gevonden als de meest benaderende uitdrukking. Verbonden met de beide andere begrippen AUTHENTICITY en GENUINENESS (zichzelf zijn en echtheid) wordt het tot EEN HELPEN DOOR ECHT JEZELF TE ZIJN EN JE TE GEVEN IN HET INTERMENSELIJK CONTACT, kort gezegd: "helpende authenticiteit".

Naarmate de therapeut meer zichzelf kan zijn, is ook de cliënt meer zichzelf, hetgeen voorwaarde is voor een vruchtbaar contact.

HELPEDE AUTHENTICITEIT wil echter niet zeggen, dat de therapeut alles en overal kan zeggen wat hij graag zou willen uiten. Dit zou een groot gevaar inhouden. In tegenstelling met een bepaalde opvatting van professionaliteit, waarbij de tendens bestaat om je zelf buiten de relatie te houden, zouden dan de rollen radicaal omgedraaid worden en de therap. zich "in de relatie gooien", waarbij de situatie ontstaat dat hij zich gaat beleven als "cliënt van de cliënt". Met nadruk zij erop gewezen, dat de therap. steeds gericht blijft op zijn "rol" en "het te bereiken doel", waarbij hij zich optimaal in het contact tracht te begeven. Stuurt hij b.v. zijn cliënt weg met de woorden: "Ga nu maar weg, want ik zie het niet meer" dan zal dit in de meeste gevallen, hoewel authentiek, toch niet helpend zijn.

De helpende AUTHENTICITEIT heeft evenals het empathies reageren een drietal niveaus t.w.:

1. *Een minimum niveau*. Hierbij wordt zeer weinig persoonlijke reactie gegeven, doch de mogelijkheid tot verder gesprek blijft open.

Voorbeeld: Cliënt zegt: "Ik word zo zenuwachtig van u. Bent u misschien onzeker?".
Antwoord: "Als je met iemand in gesprek raakt weet je nooit helemaal zeker wat er gaat gebeuren".

Door het antwoord in de 2e i.p.v. in de 1e persoon te geven, houdt de therap. het

- "zichzelf zijn" af en wordt het antwoord enigszins abstract. Hij kapt het gesprek echter niet af want geeft de cliënt de kans om door te gaan.
2. *Minder dan minimaal* is een antwoord, dat wel authentiek, doch niet helpend is zoals b.v.: "ja sorry hoor, ik heb ook nog zo weinig ervaring", Dit antwoord impliceert "het is jouw zorg niet" en maakt het opgemerkte niet tot iets wat er in deze relatie *tussen* beide mensen gebeurt.
- Een slecht antwoord zou zijn: "dit is niet het moment om over *mij* te praten".
- Hier is noch sprake van authenticiteit noch is het helpend, want de onzekerheid wordt genegeerd.
3. *Meer dan minimaal* komt naar voren bij het volgende antwoord: "Dat voelt u goed aan, misschien kunnen we erover praten wat we eraan kunnen doen",
- Met dit antwoord geeft de therapeut blijk van authenticiteit, want bevestigt zijn probleem en opent verder gesprek door het probleem te stellen als iets dat zich voordoet *tussen* de cliënt en hemzelf.

SAMENVATTING:

Bij *het minimale niveau van de helpende authenticiteit* gaat men niet te zeer op zichzelf in, doch houdt wel de mogelijkheid open voor verder gesprek.

Bij *het lage niveau* geeft men zichzelf geheel, maar op destructieve wijze òf men geeft zichzelf in het geheel niet en houdt het contact af.

Voor *boven het minimum* geldt een persoonlijk antwoord, dat tegelijkertijd de mogelijkheid schept tot verder gesprek.

In een training als deze gaat het enerzijds om technieken "wat kun je zeggen in zo'n situatie", anderzijds, en dat is het belangrijkste, om nadenken over jezelf t.a.v. hetgeen je gezegd hebt, zoals b.v. "waarom schiet ik zo in de verdediging" of "waarom ben ik nu zo agressief", Door het nadenken over jezelf wordt de aangeboden techniek meer en meer eigen bezit, totdat op een zeker moment een eigen techniek gevonden of gemaakt wordt.

DE WERKWIJZE

In het kader van de hier gegeven theorie kan gewerkt worden met behulp van een bandopname. De bandopname geeft te horen wat een cliënt zegt, waarop de groep uitgenodigd wordt te antwoorden, eerst schriftelijk, later mondeling.

Deze antwoorden worden daarna door de groep gescored op hoog, laag of minimaal helpend niveau, waarover gezamenlijk wordt gediscussieerd.

In het trainingsprogramma wordt een fase-indeling aangebracht, beginnende met beoordelingen van tevoren op de band gezette reacties op cliënten. Daarna volgt een bandje met uitspraken van een cliënt met de uitnodiging erop te reageren, terwijl de laatste fase, indien de practijksituatie van de stagiaire dit toelaat, een bandopname is van eigen gesprekken, waarover gepraat wordt.

Mevr. v. Pr. deed met ons hierna summier een tweetal opdrachten t.w.

1. Probeer empathies te reageren en
2. Reageer zo authentiek mogelijk.

Uit een viertal mogelijkheden bij iedere opgave konden we het niveau van empathie en helpende authenticiteit bepalen.

Na een zeer levendige en interessante uitwisseling van mogelijkheden en beoordelingen eindigde mevr. v. Praag met erop te wijzen, dat vooral de vraag naar de authentieke antwoorden dwingend is t.a.v. het nadenken over onszelf en dit gaat dieper dan alleen maar het leren van een techniek.

L.M.C. R. - St.

KINDEREN MET MOEILIKHEDEN OF MOEILIKHEDEN MET KINDEREN

tijdens de bijeenkomst op 30 oktober 1971 te Amsterdam.

Ter oriëntatie legt de hr. N. uit waaruit de Kinderpolitie is samengesteld.

Het personeel bestaat uit 30 man en ieder van hen vertegenwoordigt een facet van het werk t.w.:

1. *De administratie*, a.h.w. het onmisbare geheugen van de dienst.
2. *De afdeling opsporing* met de taak om verdwenen, zoekgeraakte of weggelopen kinderen weer onder het gezag te brengen, waaronder zij ressorteren.
3. *De afdeling justitiële dienst*, waar het strafbare feiten betreft.
4. *De afdeling belast met het onderzoek naar verwaarlozing of mishandeling van kinderen.*

Hoewel dit laatste in feite thuishoort bij de Raad v. Kinderbescherming heeft toch ook de Politie, die kennis krijgt van verwaarlozing of mishandeling er een taak aan. Zouden mensen in ernstige gevallen b.v. regelrecht naar de instantie van de Kinderbescherming worden verwezen, dan kunnen zij er al of niet gehoor aan geven, hetgeen voor de betrokken kinderen onaangename gevolgen en geen hulp zou kunnen betekenen.

De opsporings dienst is volgens spr. voor het publiek de meest gekende dienst. Het komt lang niet sporadisch voor, dat 's avonds laat in een bepaald gezin één der kinderen niet thuis blijkt te zijn gekomen, wat aanleiding is om de politie in te schakelen om het vermiste kind weer op honk te brengen.

Van de ca. 100 kinderen, die wekelijks in Amsterdam weglopen, komen de meesten vanzelf weer terug gelukkig. Voor enkelen echter zit de zaak minder eenvoudig. Wanneer b.v. via radio en T.V. het publiek ingeschakeld wordt, heeft de Dienst zelf al zeer veel (vergeefse) moeite gedaan en hoopt nu verder te komen met binnen komende aanwijzingen. Een mogelijk misdrijf of een weglopen buiten de grenzen kan hier het geval zijn en al is er steeds volle medewerking van Interpol, lijkt een speurtocht in zo'n uitgebreid gebied dikwijls op het zoeken naar een speld in een hooiberg.

Het probleem van de weggelopen en zoekgeraakte kinderen is in verschillende categorieën te verdelen t.w.

- a. De kleintjes, die van moeder's hand losraken en in de drukte onvindbaar zijn.
- b. De ca. 8 tot 10-jarigen, die buiten medeweten van de ouders na schooltijd even bij een vriendje binnenlopen en pas tegen bedtijd op huis aankomen. De Politie meent, dat er steeds te lichtvaardig geloof wordt gehecht aan het kind, dat beweert zijn moeder te hebben ingelicht en zegt ook wel te mogen blijven eten.
- c. De categorie van de pubers, die vooral in voor- en najaar op drift raakt, wat dikwijls in verband gebracht kan worden met drukkende schuldgevoelens betr. verkeerd opgegeven repetitie-cijfers, die zij tevergeefs hoopten weer in het gelijk te trekken.
- d. Kinderen, geplaatst in tehuizen.

In verband met punt c komt het helaas nog veelvuldig voor, dat ouders menen hun kinderen met grote verwijten te moeten overladen wanneer rapporten onvoldoende zijn. Met nadruk wijst spr. erop dat ouders moeten bedenken, dat niet ieder kind altijd voldoende kan halen, maar dat vóór alles de vertrouwensbasis tussen ouder en kind gehandhaafd dient te blijven.

De meeste kinderen van de 2e categorie komen na enkele dagen met hangende pootjes weer thuis. Ze hebben moeten ervaren, dat zij de veilige geborgenheid van thuis niet kunnen missen, dat hun geld op was etc. Ook hier wijst spr. op het grote belang van een ontvangst zonder verwijten. De ervaring, die zij rijker werden, zal voor zichzelf spreken. Het weglopen is voor deze kinderen niet erg, wèl het zo gemakkelijk afhankelijk worden van anderen. Voor meisjes is dat wanneer zij te horen krijgen: "je kunt wel bij mij komen slapen" en dan geconfronteerd worden met de letterlijke realiteit en de schrik van hun leven ondergaan., of voor jongens, die met kwalijke praktijken van homofielen in aanraking komen.

Het lijkt ongelooflijk hoe meisjes na één à twee dagen bereid zijn de prostitutie in te gaan, terwijl ze daar noch van huis uit, noch van aanleg geschikt voor zijn en slechts gedwongen werden door de noodsituatie, waarin zij zich gewerkt hadden.

Het opsporen van kinderen door de politie begint met een grondig onderzoek in de ouderlijke woning, hoe vreemd dit ook moge klinken. De praktijk heeft n.l. geleerd hoeveel tijd verloren werd met het zoeken elders, terwijl het kind thuis b.v. onder het bed of in een hoekje op zolder in slaap gevallen was.

Ook hier weer hebben de ouders zonder het zelf te weten schuld, want het kind heeft getracht door ongemerkt binnen te sluipen aan de gevreesde harde woorden te ontkomen. De opsporingsdienst maakt zeer veel mee, want er zijn kleine kinderen weg, maar ook grote en allen met hun eigen problemen. Hier memoreert spr. aan de div. instanties, waarnaar ouders met moeilijkheden verwezen kunnen worden t.w.: het bureau voor Opvoedkundige- en gezinsmoeilijkheden, het M.O.B., de Geneesk. dienst afd. Jeugd Psychiatrie e.a.

Behalve met weggelopen of zoekgeraakte kinderen heeft de Opsporingsdienst ook nog te maken met z.g. *overgebleven, of niet afgehaalde kinderen*, die een probleem op zichzelf vormen. Soms berust dit laatste op een eenvoudig misverstand tussen degenen, die het kind zouden afhalen, maar soms ook is een dramatische achtergrond de oorzaak, dat b.v. voor een peuter in een crèche niemand komt opdagen.

De justitiële dienst. Hieronder vallen alle misdrijven, door strafrechtelijk minderjarigen gepleegd, zoals stelen, iemand mishandelen, uitschelden, handel in opium en bepaalde wettelijk strafbaar gestelde sex-handelingen.

Men bedenke hierbij echter dat het KINDEREN zijn, waarvoor feitelijk geen straf bedacht kan worden. Ook de wetgever heeft reeds het gevoel, dat straf t.a.v. het kind eigenlijk niet meer past en reeds is er de wettelijke bepaling dat kinderen beneden de 12 jaar niet meer strafrechtelijk vervolgd kunnen worden. Het impliceert vanzelfsprekend niet dat van hen alles getolereerd moet worden, doch wel dat de off. van justitie geen vervolging instelt en bijgeval ook de kinderrechtter geen straf kan uitdelen.

De oorzaken van de kinderlijke vergrijpen liggen vaak in de opvoedings-situatie, waardoor straf geen zin kan hebben, maar eventueel vervangen moet worden door een behandeling. Voor de kleine vergrijpen is een kleine correctie meestal voldoende, doch mocht dit niet baten, dan zal op andere wijze ingegrepen moeten worden b.v. door toepassing van de één of andere maatregel zoals onder toezicht- of onder voogdij-plaatsing. Voor het laatste dienen de ouders zich uit de ouderlijke macht te laten ontzetten, wat slechts langs civiel-rechtelijke weg tot stand kan komen.

Of elk soort vergrijp van kinderen onder misdrijf gerekend moet worden is een vraag, doch de kinderpollitie meent van niet. Natuurlijk zijn er winkeldiefstallen en de kinderen weten drommels goed dat dat niet mag. We moeten ons echter afvragen: "HOE komt

het, HOE doen ze het en WAAROM doen ze het? ”.

Er moet ten eerste geconstateerd worden, dat kinderen onder elkaar kei-hard kunnen zijn. Ze sluiten elkaar uit uit louter jalouzie op een nieuw kledingstuk of haardracht en zo meer. En wee het kind dat op zo'n moment zich laat meesleuren door eigen zwakte of uit de behoefte bij de groep te mogen blijven horen. Veel diefstalletjes worden gepleegd om zich "in te kopen". In het éne geval om iets te kunnen uitdelen, in een ander geval om door een heldendaad te imponeren. De reactie uit de groep is vol bewondering voor de daad, waarvan ze weten dat het niet mag en die ze zelf niet zouden durven. Het is daarom meer de bewondering voor het negeren van taboe's dan voor het wegnemen op zichzelf. Veelal zwichten ze voor de uitdagende uitnodiging van "de held" en trekken er dan in een groepje eveneens op uit.

Het "stoer meedoen" is de eerste fase, spoedig gevolgd door fase twee, waarbij de leugen de enige uitweg lijkt. Jammer genoeg accepteren ouders deze kleine leugens zonder achterdocht. Gevonden voorwerpen worden niet meer naar de politiepost gebracht (te veel moeite als deze ver uit de buurt ligt) en bij een z.g. geruild voorwerp nemen ze niet even de moeite om navraag te doen bij het betrokken vriendje. Zij geven hun kinderen daarmee de oefening tot vaker liegen en erger nog ze helpen de kinderen niet zichzelf te verlossen van de leugen, die zwaar op hun geweten blijft drukken en een stremming is in hun verdere levenscontacten. Bij veelvuldige herhaling kunnen de kinderen niet meer loskomen van deze gedragslijn. Wat aanvankelijk als een zwakheid werd ondervonden, wordt in de volgende fase gebruikt om een heldenrol te creëren.

De politie onderkent het éne jaar een grotere vloedgolf van deze boeven-groepjes dan het andere en veelal zijn ze te herleiden tot behorend bij bepaalde scholen. Tenslotte worden ze ontmaskerd door hun ouders of komen met de politie in aanraking. Deze laatste poogt d.m.v. een gesprek alles los te weken wat deze kinderen verborgen houden en meestal is het een aaneenschakeling van wandaden. Het is daarom in het belang der kinderen dat niet slechts de laatste, doch alle wandaden opgelost worden. Het is steeds weer verbazingwekkend hoe gemakkelijk kinderen zich bij de politie uitspreken al moet natuurlijk eerst de barrière van de politie-image weggenomen zijn. Veel ouders gebruiken de politie nog altijd als boeman, daarbij de meest angstwekkende voorstellingen gevend met gevolg dat juist deze kinderen boordevol angsten zitten.

De ervaring leert dat 90 o/o van deze diefjes nooit meer teruggezien wordt. Bij de overigen moet naar andere oorzaken worden gezocht. Zij worden gerapporteerd aan de off. van justitie en worden door deze vaak verwezen naar de reeds eerder genoemde instanties. Ook hier gaat het niet om straf, maar om een curerende behandeling op gang te brengen. Waar het bij de jonge kinderen om kleine diefstalletjes gaat, betreft het bij de groten het wegnemen van bromfietsen, doch ook hier wordt éénzelfde patroon gezien: het gaat om een soort "status", je moet als nog-geen-zestienjarige op zo'n ding kunnen rijden, al weet je best dat het niet mag, je moet kunnen laten zien dat je wat presteert. Vandaar deze soort excessen en vandaar dat het niet bij het wegnemen van één enkele bromfiets blijft. Soms wordt achtereen een tiental bromfietsen "leeggereden" en zo op andere plaatsen teruggevonden. Behalve met de jongens zit de politie dan ook nog met dat tiental fietsen dat terecht gebracht moet worden.

Meer in de richting van misdaad gaat het wanneer gestolen bromfietsen of hun onderdelen verhandeld worden. Daarbij is clan-vorming enorm gevaarlijk.

Weer wijst de hr. Niewold er met klem op, dat de Kinderpolitie *geen enkel kind als misdadig beschouwt*, maar hij kan niet ontkennen dat, wanneer er geen halt wordt toegevoerd het met deze kinderen onherroepelijk mis gaat, en het is al ontstellend mis wan-

neer kinderen van 15 à 16 jaar er geen been in zien een ander van het leven trachten te beroven. Ook deze excessen moeten de kinderen kwijt, ze moeten zich kunnen uitspreken, want ook wanneer door een gelukkige toevallige tussenkomst hun daad verijdelde werd, bleef hun geweten hen ondraaglijk vervolgen, zoals gebleken is.

Uit al deze gesprekken komt steeds weer naar voren, dat deze jongens en meisjes hulp nodig hebben. De vraag is dan WELKE HULP en HOE.

Evenals voor kleine verwondingen een pleister voldoende is, is een kleine correctie voldoende bij kleine vergrijpen. Vele geestelijke verwondingen zitten echter zo diep, dat er jaren mee gemoeid zijn om ze te genezen. Is het eigen gezin daartoe niet in staat, dan zal het buitenshuis moeten plaats vinden, b.v. in een Tehuis. Het mooiste is voor sommige gevallen een plaatsing in een goed functionerend gezin, dat voldoende begrip en warmte op kan brengen voor een kind waarmede het verkeer ging, zij het ook gesteund met hulp van buitenaf. Toch biedt het pleeggezin, hoe goed verzorgd en hoe mooi het ook is, aan het kind een voor hem vreemde wereld, waarin hij zich weer een plaats moet zien te veroveren, hetgeen hem opnieuw in conflicten zal brengen. In feite heeft men hier te doen met een verschuiving van het probleem en vele kinderen blijken niet meer terug te voeren naar een gezonder functioneren. De hoop blijft dan slechts gevestigd op de ontmoeting met een wonder. Een schrale troost, doch ook dit komt voor, zoals spr. illustreerde met een voorbeeld uit de praktijk.

Tenslotte nog *de dienst, die belast is met het onderzoek naar verwaarlozing en mishandeling.*

Alleen wanneer werkelijk levensgevaar dreigt kan de dienst ingaan op klachten, die via burens of familie binnenkomen bij de Politie. Het alleen laten van kinderen b.v. is n.l. niet bij de wet verboden. Ook met anonieme klachten dient de dienst omzichtig te werk te gaan. Hoe vaak blijkt niet dat jalouzie of belediging aanleiding waren tot klachtenmelding. Wil men echter onbekend blijven om geen schade te doen aan een bestaande relatie met het betrokken gezin, dan kan dit meegedeeld worden aan de politie, die bonafide is. *Zonder opgave van identiteit* echter wordt evengoed een onderzoek ingesteld.

Constaateert de politie inderdaad grondige verwaarlozing dan worden de kinderen ondergebracht op div. adressen zoals b.v. in Amsterdam in het Burger weeshuis.

Betreffende *mishandeling van kinderen* tast men dikwijls in het duister. Vele gevolgen van mishandeling komen eerst veel later aan het licht, wanneer de oorzaak niet gemakkelijk te achterhalen is. Zou een baby b.v. van de commode gevallen zijn of was hier sprake van mishandeling? De ouders zelf schamen zich meestal diep voor hun daden van mishandeling en verzwijgen daarom de ware oorzaak bij de huisarts of leggen hun kinderen onder bedreiging het zwijgen op. Hoe zwaar ook de mishandeling mag zijn, van feitelijke misdaad is ook hier niet te spreken: een driftbui voerde te ver en de achtergrond daarvan zijn weer dieper liggende psychische factoren, zodat alleen hulp hier baten kan.

Ook de huisartsen onderkennen hier een grote moeilijkheid. Gebonden aan hun beroepsgeheim kunnen zij geen aangifte doen ook al staat mishandeling voor hen vrijwel vast. Zouden er echter wettelijke bepalingen komen, die aangifte mogelijk maken, dan vrezzen zij dat ouders uit angst voor de consequenties in het geheel geen medische hulp meer zullen inroepen met alle kwalijke gevolgen vandien.

Momenteel experimenteert de Raad voor Kinderbescherming met door haar aangestelde artsen, waarmee collega-artsen over vermeende gevallen van mishandeling kunnen consul-

teren. Het is ten zeerste te hopen dat hiermede een modus is gevonden meer kinderen te helpen, die de dupe van mishandeling werden, buiten justitie en straf om. Spreker eindigde met te zeggen, dat het wel duidelijk is hoe veelvuldig de Kinderpolitie in aanraking komt met mensen (of gezinnen met kinderen) vol problemen. Kinderen met moeilijkheden en moeilijkheden met kinderen zijn er schering en inslag en geven deze dienst een boeiende, belangrijke en ook dankbare taak. Te horen hoe begrip t.a.v. het kind in deze dienst is doorgedrongen kan ons niet anders dan gelukkig stemmen.

L.M.C. R. - St.

DE OORSPRONG VAN DE EMOTIES

Verslag van de voordracht van de heer G.H. van Asperen, psychotherapeut, gehouden op 27 november 1971 te Amsterdam

In grote lijnen zijn er drie opvattingen aan te wijzen over de oorsprong en de verandering van menselijke emoties.

- 1e. Emoties worden veroorzaakt door *stimuli van buiten*, door ervaringen van vroeger en nu.
Op een verschillende manier vinden we deze opvatting o.a. bij Freudianen en behavioristen.
- 2e. Emoties ontstaan in wezen *uit zichzelf*.
Deze opvatting treffen we aan - ook weer in verschillende schakeringen - bij anti-intellectualisten, encounter groepen, sensivity-groepen, de sensory awarenessbeweging enz.
- 3e. Emoties zijn het resultaat *van menselijke evaluaties*, interpretaties, kortom van meningen.
Dit is de opvatting van o.a. stoïcijnen, phemenologen, individualpsychologen.

Het is niet nodig de eerste twee opvattingen geheel te verwerpen om aandacht te vragen voor de derde, die wel over het hoofd wordt gezien tengevolge van de befaamdheid van de psycho-analyse en de populariteit van gedragstherapie en experimentele groepen, die verbale en non-verbale communicatie van gevoelens beoefenen.

De Individualpsychologen staan nog altijd op het standpunt dat emoties, emotionele reacties, een gezonde of neurotische levensstijl direct verbonden zijn met meningen, attitudes, doelen, filosofieën en dus cognitief bepaald zijn.

We worden niet door feiten, maar door onze interpretaties van feiten beïnvloed. We oriënteren ons op een niet bestaand punt, een fictie.

Ook diepgewortelde gevoelens van minderwaardigheid of waardeloosheid zijn van cognitieve oorsprong.

Albert Ellis, wiens Rational-Emotive Therapy ook volgens hemzelf zeer verwant is aan de Individualpsychologie, wijst erop dat de neuroticus de fout maakt zijn eigen morele waarde - die immers niet te meten is - te beoordelen in plaats van zijn gedrag, zijn handelingen en hun uitwerkingen.

Wie zo doet is gauw geneigd:

- a. zich depressief en inadequaar te voelen
- b. te tobben over zijn zelfbeoordeling in plaats van zijn prestaties te corrigeren
- c. minder efficiënt te handelen
- d. te gaan geloven dat hij niet adequaat kan leren handelen.

Dit doet denken aan het onderscheid dat Adler in 1928 maakte tussen privé-intelligentie en sociale intelligentie of common sense en dit grijpt weer terug op Kant die dit onderscheid tussen *sensus privatus* en *sensus communis* ook maakte. De common sense is het rationele, het op de gemeenschap gerichte, het algemeen aanvaardbare.

Adler wijst vooral op het irrationele van de uitgangspunten en doelstellingen, maar het is ook gebleken dat de gevolgtrekkingen, die erop gebaseerd zijn, vaak allerlei denkfouten vertonen. Bij psychisch gestoorde werden in verhoogde mate gevonden: kortzichtigheid, extremisme, onbedachtzaamheid, wishful thinking, overgeneraliseren, overdrijvingen enz. Bij de behandeling is het dus nodig niet alleen de irrationele filosofie, die achter de emoties ligt, te ontmaskeren, maar ook alle daaruit voortvloeiende gevolgtrekkingen, zelfsuggesties enz. om de rationele van de irrationele te scheiden.

Hoe emoties uit meningen ontspringen kunnen we illustreren met de volgende voorbeelden:

WOEDE, AGRESSIE

Woede is samengebonden streven naar macht en komt voort uit de mening dat men er recht op heeft dat wat men graag wil ook gebeurt. We kunnen ons het verloop zo voorstellen:

1. Onrechtvaardige of frusterende gebeurtenis		
2. Rationele mening:	x	Irrationele mening:
Jammer dat dit gebeurd is	x	Dit had niet mogen gebeuren.
	x	Ik neem dat niet
3. Gevoel:	x	Gevoel:
Ontevredenheid	x	Woede
4. Gevolg:	x	Gevolg:
Activiteit om de gevolgen van de gebeurtenis weg te nemen of te verminderen en om herhaling te voorkomen	x	Passiviteit
	x	Blijven steken in verwijt, woede en wanhoop

DEPRESSIE

1. Treurige gebeurtenis, een verlies bijvoorbeeld		
2. Rationele mening:	x	Irrationele mening:
Een droevige, schokkende gebeurtenis	x	Nu ben ik machteloos en waardeloos
3. Gevoel:	x	Gevoel:
Verdriet	x	Depressie
4. Gevolg:	x	Gevolg:
Activiteit tot vervanging of aanvaarding	x	Passiviteit met blijvend verwijt aan zichzelf en anderen of aan het noodlot

ANGST

Evenals depressie kan angst ook achteraf als machtsmiddel gebruikt worden om anderen tot aandacht, aanwezigheid, zorg en tenslotte tot slavernij te brengen.

1. Iemand slaagt er niet in een bepaald doel te bereiken		
2. Rationele mening:	x	Irrationele mening:
Jammer ik heb zeker fouten gemaakt	x	Afschuwelijk. Ik mag niet falen. Ik be- hoor volmaakt te zijn. Nu ben ik een mislukking.
	x	
	x	

3. Gevoel:	x	Gevoel:
Bezorgheid:	x	Angst, paniek
4. Gevolg:	x	Gevolg:
Activiteit om het doel nog te berei-	x	Passiviteit, blokkering, verstarring, ver-
ken of een vervangend doel na te	x	lamming
streven, gebruik makend van dé er-	x	
varing	x	

Ellis, die biosociale verleidingen niet ontkent zegt:

"Psychische gestoordheid ontstaat als men zich negatieve, onrealistische, onlogische zinnen vertelt".

Hij legt uit dat dit onbewust gebeurt en somt dan enkele veel voorkomende irrationele meningen op.

1. Een volwassene moet geprezen worden door iedereen voor alles wat hij doet.
2. Men moet competent, adequaat, dus volmaakt zijn.
3. Sommige mensen zijn slecht en moeten daarvoor zwaar gestraft worden.
4. Het is verschrikkelijk en catastrofaal als de dingen niet gebeuren zoals ik ze wens.
5. Menselijk ongeluksgevoel wordt van buitenaf veroorzaakt en men kan daar weinig tegen doen.
6. Als iets gevaarlijk kan zijn moet men steeds in angst zitten.
7. Het is gemakkelijker moeilijkheden en verantwoordelijkheden uit de weg te gaan dan ze tegemoet te treden.
8. Men heeft iemand nodig, die sterker is, om tegen aan te leunen.
9. Indrukwekkende gebeurtenissen uit het verleden blijven altijd dezelfde invloed behouden.
10. Men moet diep geschokt zijn over de problemen van anderen.
11. Menselijke problemen zijn moeilijk op te lossen en dit leidt tot een catastrofe.
12. Geluk kan bevorderd worden door passiviteit.

Tegenover deze meningen stelt de Individualpsychologie, dat het mogelijk is door een beroep te doen op het rationele denken en door empathie en bemoediging de patiënt te helpen aan deze gevaarlijke meningen te ontkomen en ze te vervangen door common sense en creativiteit.

Het feit dat dit een moeilijk proces is behoeft niet te verhinderen eraan te beginnen.

G.H. van Asperen.

Geraadpleegd:

- ELLIS, A. Rational psychotherapy and Individual Psychology
Journal of Individual Psychology 1957
- ANSBACHER, H.L. Sensus privatus versus sensus communis
Journal of Individualpsychology 1965
- ELLIS, A. Reason and Emotion in the Individual Psychology of Adler
Journal of Individualpsychology 1971

Het bestuur van de Ned. Werkgemeenschap voor Individualpsychologie is ongewijzigd het verenigingsjaar 1971/1972 ingegaan en bestaat uit:

- Voorzitter : de Hr. G.H. van Asperen, psychotherapeut, Doorwerth
- Vice-voorzitster : Mevr. L.M.C. Richard-Stuurman, red.secr. van het Mededelingenblad, Den Haag
- Secretaresse : Mevr. H. Gans-van Weerden, psychotherapeute, Amsterdam
- Penningmeester : de Hr. J.H. Richard, administrateur, Den Haag
- 2e Penningmeester : de Hr. R. Deuze, mavo-leraar, Amersfoort
- Leden : Mevr. D. v.d. Nieuwenhuizen-Mettivier Meijer, mensendiecklerares, Amsterdam
- Mw. L.C. van Dijk, maatschap.werkster, Amsterdam
- Mevr. B.J.M. Strobosch-van Duijne, kleuterleidster, Amsterdam
- de Hr. F.H. Sachs, sociaal-agoog, Leiden

In de Algemene Ledenvergadering op 27 november 1971 werden op hun verzoek als lid aangenomen:

mw. P.G. Beudt-Molenaar Oosterstraat 44 Benningbroek (bij Hoorn)	hr. J.A.M. Smallegange Zeelandstraat 30-II, Amsterdam-Buitenv. beroep: medewerker organisatie-afd.
mw. M.M.A. van den Bos Brouwersvaart 100, Haarlem 1502 beroep: apothekersassistente	mw. J.C. Hollema-Kriest Melkweg 11a Blaricum, N.H.
mw. M.Y.Th. de Bruijne-Wennink Ereprijsstraat 145, Soest	mw. E.O. Jurgens Geest 12, Alkmaar
Mw. Dr. theol. G.L. van Dalfsen Bergweg 7 Hilversum	mw. A.M.F. van Schie Romeinenstraat 1, Haarlem beroep: bibliothecaresse
zr. A. de Groot Matenalaan 119, Arnhem	mw. B. Vieyra Keesomstraat 203, Zandvoort

beroep: distr.verpleegster

mw. M. Loeber-van Woerden

Chrysanthemumlaan 13, Heemstede

Beroep: maatsch.werkster/huisvrouw

Nieuwe donatrice: mw. A.E. v.d. Velde-Weers, Dr. Scharffstr. 28, Oostzaan.

beroep: dir. Dr. G.J. Plantingahuis

mw. E. Veenis

Keesomstraat 203, Zandvoort

beroep: adj.dir. G.J. Plantingahuis

De nieuwe ledenlijst:

Reeds is het nodig enkele veranderingen aan te brengen in de nieuwe, overzichtelijke ledenlijst t.w.:

mw. M. Dresden is niet meer ambtenaresse E.G.K.S. maar *Hoofd Sociale Dienst C* (comm. v/d) *E* (europ.) *G*. (Gemeenschap)

mw. W.I. Smits is niet meer wijkverpleegster, doch *districts verpleegster K.H.*

mw. M.Ch. Uyttenboogaard is nog niet drs. maar *studente psychologie*

mw. A.C. Lutterman heeft thans tel. 070 - 29 03 83

verhuisd:

mw. D. Arnesen naar Dorpstraat 9, Groessen

mw. A.M. Oostveen naar Goudvinklaan 56, Bilthoven

Hr. Joh. Ringers naar Van Beyerestraat 29, Alkmaar, tel. ongewijz.

mw. P.A. Veenstra-Middendorp naar Rozenplein 3, Wassenaar, tel. 01751-2339

Bibliotheek

De volledige bibliotheek van de Werkgemeenschap (met uitzondering van de op de cursus aanwezige boeken t.b.v. de cursisten) bevindt zich in

HET CENTRUM v. OPVOEDING EN ONDERWIJS, ONDIEP 63, UTRECHT

Voor boeken, die schriftelijk kunnen worden aangevraagd, zijn alleen verzendkosten verschuldigd.

Een catalogus is momenteel in bewerking.

Het Centrum v. Opvoeding en Onderwijs is zeer representatief en een bezoek is alleszins de moeite waard.

BIJeenKOMSTEN:

de nog te houden bijeenkomsten in het seizoen 1971/1972 zullen worden gehouden op:

29 januari

26 februari

25 maart

29 april

CONTACT-ADRESSEN GESPREKSGROEPEN:

Voor alle leden, die na het behalen van hun getuigschrift door verdere studie en besprekingen tot eigen verdieping en grotere kennis van de I.P. willen komen laten wij hieronder nog eens volgen alle contact-adressen waar inlichtingen over de gespreksgroepen kunnen worden ingewonnen:

- AMSTERDAM: mw. H. Gans-van Weerden, Prins Hendrikkade 129^I, Amsterdam C.
tel. 020 - 62 7 68
- HET GOOI: mw. M.M. Bieger, Kroonlaan 28, Hilversum tel. 02150-49 8 24
- ALKMAAR en omstreken: mw. T. Westenberg-v.Ouwerkerk, Burgemeester Zaalbergstraat 19,
Castricum tel. 02518 - 51 7 76
- DEN HAAG: hr. en mw. L.M.C. Richard-Stuurman, Pippelingstraat 60, Den
Haag tel. 070 - 68 34 22
- HAARLEM en omstreken: mw. H.C. Bielle, Kleverlaan 33, Bloemendaal tel. 023 - 25 13 13

BERICHT VAN DE PENNINGMEESTER

Dank aan allen die vlot hun contributie voor het verenigingsjaar 1971/1972 reeds overmaakten.

Mag dit tegelijk een herinnering zijn voor de overige leden?

De contributie bedraagt thans:

voor leden fl. 20,-

echtparen fl. 25,-

en voor diegenen, die toezending van de "Newsletter" wensen extra fl. 5,- per jaar.

Betaling kan geschieden:

1. door storting of overschrijving op giro-nummer 47 64 00 van de Ned. Werkgem. voor Ind. Psych., Den Haag
2. door storting of overschrijving op giro no. 53 251 van de Amro Bank N.V., bijk. van Woustraat, Amsterdam onder toevoeging "t.g.v. de Ned. Werkgem. voor I.P."

Wie de Nederlandse Werkgemeenschap voor Individualpsychologie bij testament wil gedenken wordt aanbevolen daarvoor de volgende formulering te gebruiken:

Ik legateer aan de Nederlandse Werkgemeenschap voor Individualpsychologie gevestigd te Amsterdam de som van fl. , vrij van alle rechten en kosten, ook van het recht van successie.